

מסורת הש"ס

(א) [ענין חסד] לעיל פ"ד ד"ה והוא וכו' (ב) צ"ב ק"ג; (ג) צ"ב י"א.

גליון הש"ס

הוא ד"ה אמר ליה וכו'. דהא בבליה ב"ד מוקמינן לה כמו שפי' ר"ת וכו'. תמוה לי הא קושיאם למי' שלח באלמנה א"כ מה הועילו בזה הא ל"ת מה שפי' ר"ל בשלח ב"ד וכו' דגם זה שלח באלמנה ואלמנה בלחם שיעט ר"ת מילא טפי ר"ל בשלח ב"ד לכ"ע שלח כתיבם ויחל דהאי וי מהתם הא שלח היינו בשלח ב"ד וכו'.

הגרות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעולם וכו' דמה י"ב כ"ה דלמה ועקר: (ב) תוב' ד"ה מוכרת וכו' ע"כ היא באלמנה: (ג) ד"ה וינעו וד"ה אמר דה"ל:

מוסף רש"י

בבתוליה. צ"י יוראל שמע שמה צנחלה צנחלה של אבד מהס כ"ה על די בעילה צין כלום צין של צנחלה ויזון דאמרינן צנחלה ליהודי וכו' אלמנה למי' שיעט עולה של צנחלה (בבמות טו). ע"כ דקיימא לן בצנחלה קמא דמילתין (צ"ב י"א). ע"כ דעה שזב ע"י קבין דמקנן ולא את הטהרה עד שיהא ח"ט קבין לוח וכו' קבין לוח, ולא את הגנה עד שיהא ח"ט קבין לוח וכו' קבין לוח, ר"י עקיבא אומר צ"י רובע ורשב"ס ב"ב ק"ג.

תוספות ר"ד

ההיא איתתא דתפסה כסא דכספא בכחובתה פי' מתייה דבעל תפסה דמהני תפסה דמתייה במטלטלי ולא היה בה שיעור כחובתה לפרק היא תבעה מוני' אמא לקמיה דרבא א"ל יתמי וילי הבו לה מוני' לית דחש לה לדר' דאמר ל"א מקנת כסף ככל כסף שלח ל"י (רבא) ורבח ב"ד ר"י מוכרת שלא בב"ד צריכה שבעה כרין כל אלמנה בלחם אפסכה בעלה צריכה וכו' שלא שבעה אין בכריתה מכירה ב"ד אין צריכה שבעה דשבעה זו הוא דב"ד מביעיה אהתא ומכירתה מכירה בלא שבעה והיתומים ישיבעיה לכשיצרו ויתביע לך הכרה אם ב"ד צריכה הכרה כמו ב"ד שאין ראין למכור אלא בכרחה ואם מכרו שלא בכרחה אין מכירתן מכירה כדאמר' לקמן א"ל הכרה לא קביעין לי דאר"י אר"י א"ל עתה שמה לעצמה לא עתה כלום פי' אם שמה שדה א' ולקחתה לעצמה לא עתה שעה כלום שמה ידעו היתומים להגבותה מעות לאחר זמן חורין ונשלים אותה מזה היכי דמי אי דאכריז אמאי לא עתה כלום אלא דלא אכריז ולעצמה הוא דלא עתה בקלת מכירה זו לא מב"ד

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות. צח.

צח. כפוליה קיימין. לענין בעילה שלא נבעלה אפילו שלא כדרכה: דתפסה כסא דכספא. ולא היה צו שיעור כמזבחה: לריכה שבעה. שלא גבתה יותר: שמה לעצמה. לקחה שדה היתומים לעצמה בשמות כמזבחה: לא עשה ולא כלום. ואם רצו היתומים להגבותה מעות לאחר זמן חורין ונשלים אותה:

מאן שם לך. ממי קבלת מכירה זו לא מבית דין ולא מיתומין לפיכך לא ילא הקרקע מרשות היתומין אצל היכא דשמת לאחריני נפק מרשות היורשין שהרי נתנו לה חכמים רשות למכור: יספא. מספוא. לשון אחר כסיתא גרס עזי אלמוגים שקורין קור"ל: מתני' שזה מאתים כמנה נקבלה כמזבחה. דאמרין לה את אפסדת: מכרה בעל. שאותו דינר אין לה רשות למכור נמצא שכל המכר טעות שהרי צבת אחת היה: לעולם מכרה קיים. והיא תחזיר את הדינר לורשין (א) דמה הפסידתן: עד שיהא. צנחלה כדי שאילו לא הייתה האונאה היה משמיר צנחלה צת משעה קבין או האונאה עצמה משעה קבין והוא הדין אם נשאר ליתומים שם לצד האונאה ט' קבין דכיון דיש ליתומים קרקע שם כשיעור שדה יאמרו לה אין רצוננו למכור קרקע הראוי לנו אצל אם אין האונאה ראויה להטטרף לכדי שדה לא הפסידתן כלום: ונגסה צת ח"י קב. שזה שיעור גנה: ודנדי ר' עקיבא. ששמענו ממנו צמקוס אחר (א) צבית רובע הוא שיעור גנה: גמ' כאן

בבתוליה שיהו כל בתוליה קיימין בין בכרחה בין שלא כדרכה ההיא איתתא דתפסה כסא דכספא בכחובתה קתבעה מזוני' אתאי לקמיה דרבא אמר להו ליתמי זילו הבו לה מזונות לית דחש להא דר' שמעון דאמר לא אמרין מקצת כסף ככל כסף שלח ליה רבה בריה דרבא לרב יוסף מוכרת שלא בב"ד צריכה שבעה או אין צריכה שבעה ותבעי לך הכרה אמר ליה הכרה לא קמיבעיא לי דא"ר זורא אמר רב נחמן באלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום ה"ד אי דאכרוז אמאי לא עשתה ולא כלום אלא לאו דלא אכרוז ולעצמה הוא דלא עשתה ולא כלום הא לאחר מה שעשתה עשתה ילעולם דאכרוז ודאמרי לה מאן שם לך כי האי דההוא גברא דאפקידו גביה כיסתא דיתמי אול שמה לנפשיה בארבע מאה זוזי אייקר קם בשית מאה אתא לקמיה דרבי אמי אמר ליה מאן שם לך והלכתא צריכה שבעה ואינה צריכה הכרה: מתני' יאלמנה שהיתה כתובתה מאתים ומכרה שדה מנה במאתים או שדה מאתים במנה נתקבלה כתובתה והיה מכרה במנה במל במל אפילו היא אומרת אחזיר דינר מכרה במל אומר לך קיים עד שתהא שם כדי שתשייר בשדה בבת תשעה קבין ובגנה בת חצי קב וכדברי רבי עקיבא בית רובע היתה כתובתה ארבע מאות זוז ומכרה לזה במנה ולזה במנה ולאחרון יפה מנה ודינר במנה של אחרון במל ושל כולן מכרן קיים: גמ' מאי שנא אנה ארווחא אמר רב נחמן אמר רב אבהו במאתים נמי תימא אנה ארווחא אמר רב נחמן אמר רב אבהו כאן

שיהו בתוליה קיימין בין בכרחה בין שלא כדרכה. פירוש צענין שאותן מקלת צמולים יהו קיימים בכל מקום ולא מני למימר שלא כדרכה לא לשמות קרא מינייה:

מוכרת שלא בבית דין צריכה שבעה ב'ו. ואם תאמר מתני' היא צפרק השולח (גטין לד: ושם) דתנן אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבעה ואיכא למימר ההיא צנחלה מן האירוסין כרבי שמעון דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא צבית דין ונראה לרבי דומק ועוד קשיא לי דלפוס סוגיא דשמעתא לא פשט ליה רב יוסף מידי ואמאי תפשוט ליה דעל כרחך (ב) צנחלה מן הנשואין היא מדקמיני ספא נמנעו מלהשבעה וא"ר זירא אמר שמואל לא שנו אלא צנחלה אצל גרושה משצין אותה וטעמא דאלמנה שאני צנחלה הנאה דקא טרחא קמי יתמי אחיה ומוריא התיירא אלמא הוה מני למפשט ממילתיה דשמואל דצנחלה מן הנשואין מיירי דאי מן האירוסין מיירי לא שיך למימר קא טרחא קמי יתמי שהיא עומדת צבית אביה אלא אומר רבי דהך שבעה לא משום כררי אלא כדפי' בקונטרס שלא גבתה יותר ולא מיבעיא ליה צמכה למזונות שלא צ"ד דהא לקמן פסיק הלכתא לריכה שבעה ולכן קיימא לן שי דברים שאמר מן הלכה כמותו דתנן לקמן (דף קה.) מי שהלך למדינת הים ואספו תוצרת מזונות חנן אומר תשבע צנחלה ולא תשבע צתחלה והוא צסוף היינו צעשת גצבית כמזבחה דהא לעיל צלילי הכוזב (דף פח.) מוקי רבי ירמיה חנן כרבי שמעון דאמר כל זמן שמוצעת כמזבחה יורשין משציעין אותה אינה תוצרת כמזבחה אין יורשין משציעין אותה משמע דשום שבעה אין מוקיין אותה עד זמן תציעת כמזבחה אלא נראה לרבי דצמכות

למזבחה מיבעיא ליה דתחלה קודם גצבית כמזבחה משציעין אותה שלא בעלה כלום ולאחר שמכרה נכסים שלא צבית דין ליגבות מן כמזבחה מיבעיא ליה אם חורין ומשציעין אותה שלא גבתה יותר ועוד אומר רבי דהך שבעה דמיבעיא ליה לא כפי'ה שלא גבתה יותר אלא מיבעיא ליה אי משציעין אותה שלא זולתה צנחלה וכן מוכח מדקאמר מיבעי לך הכרה דהוי נמי שלא תזולו וכן פי' ר"ת. מ"ר: ותיבעי לך הכרה. דמזבחה לך שבעה מכלל דפשיטא לך דלא צעני הכרה דאי היה צעני הכרה כ"ש לריכה שבעה: (א) אמר' ליה מוצינין בלא אכרחה משמע הא לשאר מלי צעני הכרה ועוד חנן צנחלין (דף כא.) שום היתומים ל' יום ואומר רבי הני מילי כצבית דין מוכרין דאי טעו בצמות משמות מכרן קיים הלכך לריכה הכרה שלא להפקיד נכסי יתומים אלא צנחלה אפילו מכרה שום מנה ודינר בגנה תנן דמכרה בטל ואין יכול לצד לדי הפסד מוכרת שלא בהכרה והא דאמרין לקמן (דף ק.) צ"ד שמכרו שלא בהכרה נעשו כמי שטעו דצד משנה וחורין מאי קא משמע לן תנינא שום היתומין כו' ומסיק הני מילי שלח אלמנה דשליט גופיה לריך הכרה אע"ג דאי מחול חוזר לא קשה מידי חדא דהא צבית צ"ד מוקמינן לה כמו שפי' רבינו מס ועוד אפי' שליט דעלמא לא קשה מידי דלא אלמנה רבנן לשליט שמכרו בלא הכרה כמו אלמנה: אלא לאו דלא אכרוז ב'ו. תימא לי אחמי היכי פשיט מהכא דלמא הא דקאמר רב נחמן אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום הא לאחר עשה צמכה למזונות דאינה צריכה שבעה כדפי' לעיל והואיל וכן אינה צריכה הכרה ואמר לי רבי דלא מפליג רב נחמן צין מוכרת למזונות למוכרת כמזבחה: דאמר' ליה מאן שם לך. כלומר מי החזיק צאלו הנכסים שאין לך אדם שיכול לזכות בקרקע חצירו אם לא יחזיקוהו צ"ד אצל הא לא קאמר שומא ממש דאע"ג לילכא צ"ד מומחין צ"ד הדיוטות מיהא איכא כדאיתא בנדהא צאלו מליאות (צ"מ ג. ושם) ומה שמחזיקין אותה אותם צ"ד הדיוטות לא תשיבא חוקה דיושצי קרנות הם ואינין אלא בקיאי צשומא בעלמא ותימא לרבי דהכא משמע דאם החזיקוהו צ"ד היתה יכולה לעכב הקרקע לעצמה ובהמפקד (שם נה.) תניא המפקד אצל חצירו יין והחמין דבש והדיש עושה להם תקנה ומוכרן צ"ד וכשהוא מוכרן מוכרן לאחריס ואינו מוכרן לעצמו כיונא צו כו' והא לא מנינו למימר דהא דקאמר צ"ד היינו צרשות צ"ד אצל אם ידעו צ"ד השומא יכול לעכבם לעצמו דצירושלמי מסיק על ההוא מעשה דיוחנן חקוקאה דמיתין צפ"ק דפסחים (דף יג. ושם) א"ל לא ומוכרן צ"ד אלמנה אע"ג דהוה רבי קא היכי ליה רשותא ליתונן חקוקאה הוה מנירין ליה מכירה צ"ד ואומר רבי דהתם הוי טעמא משום חשדא והלכך קאמר שלא יעכב לעצמו ודוקא דצד הנפקד כי התם שיך חשדא דכולי עלמא לא ידעו צ"ד צשומא אצל הכא אלו הנכסים ידעו העולם שעל ידי צ"ד צאו לידה וגצי כיסתא דיתמי נמי כמו קן ידעו וליכא חשדא אי נמי הכא צבית דין עצמה הם המפקדיה הלכך יש לה לעכב על יד אצל התם המפקד אחר אלא לא יעכבנו לעצמו ומיהו אהיהא צירושלמי מתמה רבי אמאי לא מועיל בפסקין רשות צבית דין לעשות הפסקד שלא צ"ד לתקנא המפקד דקא צעני התם מצמכה צבית דין הלא גצי מכירת קרקעות לזורך האלמנה תקנו שליט ואיכא נמי למי' דהוה כדניין ושמה התם צירושלמי צ"ד הדיוטות קאי ואין לתמוה אי קרי ליה צבית דין הואיל ולא קמני גציהו צ"ד גמור דהא קרי מכירת אלמנה שלא צ"ד אע"ג דאיכא הדיוטות כדפרישית לעיל היינו משום דקמני גציהו צ"ד גמור: אלא מנה שמכרה שוה מנה במאתים או שוה מאתים במנה ב'ו. צירושלמי פריך ויחזור המקח ומוקי לה רבי יוחנן כשהול המקח כשהוקיר המקח ויש לנקי אומר אין אונאה לקרקעות אמר רבי יוחנן אם היה דבר מופלג יש לו אונאה מתניתין פליגא אר' יוחנן אלו דברים שאין להם אונאה הקרקעות פתר ליה דצד שאינו מופלג פי' ר"ח שלא הגיע אונאה עד כדי

עין משפט
נר מצוה

כו א מיי פ"ז מהל' אסורי ביאה הל' יד: כה ב מיי פ"ז מהל' אשוח הל' יד ופי"ח הל' כ סמג עשין מה טו"ש"ע א"ר ט"ז כג סעף: כ ופי' קא סעף ה: כב ג ד מיי פ"ז שם הל' יד טו"ש"ע שם כג סעף כה ופי' קא סעף ה: לה מיי פ"ח שם הל' כ טו"ש"ע שם סי' קא סעף ה: ל א ו מיי פ"ז מהל' אשוח הל' טו סמג לאון קא טו"ש"ע א"ר סי' קא סעף ו: לב ז מיי שם טו"ש"ע שם סעף ו: לג ח מיי שם הל' טו טו"ש"ע שם סעף ח:

לעני רש"י

קור"ל. א. למו.

תוספות ר"ד

תוספות ר"ד (המשך) מרשות היתומים שהרי נתנו לה חכמים רשות למכור כי ההוא דאפקידו גביה כיסתא דיתמי פי' עצי אלמוגים אול שמה לנפשיה רב מאה זוז לסוף אייקר קם בשית מאה אתא לקמיה דרבא א"ל מאן שם לך ומסיק תלמודא והל' צריכה שבעה ואין צריכה הכרה פי' אבל אדם שהן בקיאיין בשומא והוה שאמרנו צריכה ב"ד היותו שמתכור בפני ג' שהן בקיאיין בשומא. (ע"י) לקמן בפ' שרי"ג על מיתמת חנן אומר תשבע בסוף ולא תשיב' והכתיב שם הרב דהאי דקאמר הכא והל' צריכה שבעה דוקא כשמוכרת כנגד כל כתובתה אבל א"ל מכרה כנגד מקצתה והואיל ומשירת ממנה א"צ שבעה שכיין הצריכה לישבע בסוף על המותר אין משציעין אותה בחבלה דומיא דמזונות שכי' שחובתה מזונות' ונתיבם לה ב"ש והואיל צריכה לישבע בסוף על כתובתה: מתני' אלמנה שהיתה כתובה ר' ומכרה שוה ק' ודינר בקי מכרה ר' בק' נתקבלה כתובתה והיה כתובתה ק' ומכרה שוה ק' ודינר בקי מכרה כולא ואפי' היא אומרת אחורי את הדינר לירושם מבי"ח פי' שאומר דינר א"ל שמת למוכרו נמצא שכל הפסד שבעת היה שהרי כ"ב"א הי' רשב"ג לעולם מכרה קיים עד שתהא שם כדי שתשייר בשדה בת ט"ק וביגיה חצי קב וכדברי ר"ע בית רובע קב פי' מכרה קיים והיא תחזור את הדינר לירושין כמה שהפסידתו עד שיהא באותו אונאה שיעור שאם לא היתה האונאה הי' משתייר ליתומים קרקע שיעור ט"ק שהוא שדה חשוב (א) אם נשאר ליתומים (א) והוא זה המועט שנתנת להצטרף עמו או ורדיא מכרה בטל שאומרין לה אין רצוננו למכור הקרקע שלנו: היתה כתובהה ד' מאות זוז ומכרה לזה בק' ולזה בק' ולאחרון שוה ק' ודינר בק' שאין בטל של

(א) ליתומים שם לצד האונאה משעה קבין. פ"ל וביה צבית.